

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ποιοτικοί δείκτες ανά πεδίο ένταξης. Συνοπτική παρουσίαση

Απασχόληση – Αγορά εργασίας

- A. Εργασιακή ένταξη και περιχαράκωση στον τομέα των οικιακών υπηρεσιών στους αστικούς χώρους. Διαδρομές μέσα στον τομέα των οικιακών υπηρεσιών για την επανάκτηση ελέγχου της ιδιωτικής ζωής και της αυτονομίας, καθώς και τη βελτίωση των όρων εργασίας και αμοιβής. Δυνατότητες περιθωριακής κοινωνικής ένταξης με περιορισμένη ικανότητα δράσης.
- B. Έξοδος από τις οικιακές υπηρεσίες και αγώνας ένταξης σε κεντρικότερους τομείς της αγοράς εργασίας. Η οικονομική κρίση αποτελεί περιοριστικό όριο για την επιτυχία αυτών των προσπαθειών.
- Γ. Εργασιακή ένταξη στο πλαίσιο της πρότερης επαγγελματικής κατάρτισης και ταυτότητας. Η δυνατότητα αξιοποίησης των ειδικοτήτων και οι ιδιαιτερότητες της αγοράς εργασίας ως βάσεις για δυνατότητες εργασιακής και κοινωνικής ένταξης. Ο κεντρικός ρόλος κοινωνικών δικτύων για την πρόσβαση στο χώρο επαγγελματικής κατάρτισης. Αποκλίνουσες πορείες σε δύο εκ διαμέτρου αντίθετους τομείς εργασίας: τα προστατευμένα/κλειστά επαγγέλματα και τη μεταποίηση.
- Δ. Διακρατική εργασιακή ένταξη στις αγορές των δύο χωρών, προέλευσης και μετανάστευσης, μέσα από την επιχειρηματική δραστηριότητα και τη χρησιμοποίηση ενταξιακών πόρων από τις δύο χώρες.
- E. Από την καταναγκαστική εργασία στις οικιακές υπηρεσίες ή στο κοινωνικό περιθώριο
 - E.1. Εξαναγκαστική εργασία (labour trafficking)
 - E.2. Εμπορία ανθρώπων με σκοπό την πορνεία (sex trafficking)

Ζ. Οριζόντια κινητικότητα μεταξύ πολλαπλών τομέων απασχόλησης στους οποίους υπάρχει προσφορά θέσεων εργασίας χαμηλής εξειδίκευσης, πολυαπασχόληση, και εποχικότητα της εργασίας σε ημι-αστικές και αγροτικές περιοχές με σχετικά μικρό αριθμό μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού.

Το νομικό καθεστώς ως προϋπόθεση για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών

Α. Απασχόληση και νομικό καθεστώς διαμονής: ένας φαύλος κύκλος. Οι διαδικασίες απόκτησης νομικού καθεστώτος ως μέγιστο εμπόδιο κοινωνικής και εργασιακής ένταξης. Η έλλειψη πληροφόρησης, τα κενά της νομοθεσίας, η αργοπορία των διοικητικών μηχανισμών και το υψηλό κόστος της αυτασφάλισης καθιστούν την απόκτηση νομικού καθεστώτος ένα δύσκολο εγχείρημα.

Εκμάθηση ελληνικής γλώσσας – Εκπαίδευση

- Α. Η εκμάθηση της γλώσσας μέσα από άτυπες διαδικασίες μάθησης θέτει όρια στη διαδικασία της ένταξης.
- Β. Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως επιλογή στρατηγικού χαρακτήρα στην κατεύθυνση διατήρησης του διαθέσιμου ή της συσσώρευσης νέου εκπαιδευτικού και συμβολικού κεφαλαίου.
- Γ. Απόκτηση γλωσσικών δεξιοτήτων/προσόντων στο πλαίσιο της αυτομόρφωσης και της ανάπτυξης του εαυτού.
- Δ. Η αξιοποίηση μιας lingua franca για την επαγγελματική ένταξη και την επικοινωνία με ομόγλωσσες εθνικότητες.

Επαγγελματική κατάρτιση και απόκτηση επαγγελματικών προσόντων

Α. Η συγκέντρωση στην άτυπη απασχόληση αποστερεί τις μετανάστριες από τη μετάβαση στο καθεστώς ανεργίας και τις αποκλείει από το δικαίωμα συμμετοχής στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (ΕΠΑ). Η έλλειψη πληροφόρησης και η ελλιπής γνώση της ελληνικής γλώσσας συνιστούν εμπόδια κατά την πρόσβαση σε μέτρα και πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας και ενίσχυσης της απασχόλησης ακόμη και για εκείνες οι οποίες κατοχυρώνουν το δικαίωμα συμμετοχής.

- Β. Η συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης ως μια προσπάθεια συγκρότησης ενός νέου επαγγελματικού προφίλ και απόκτησης απασχόλησης ή ως διά βίου μάθηση και παρακαταθήκη για το μέλλον.
- Γ. Η προσφορά εθελοντικής εργασίας: μια διέξοδος για την απόκτηση μιας νέας ή την άσκηση μιας προηγούμενης επαγγελματικής εξειδίκευσης.

Κοινωνική αναγνώριση

- Α. Η κοινωνική αναγνώριση ως προϊόν της καθημερινής διάδρασης με τους γηγενείς, κάτω από αντίξοες συνθήκες ρατσιστικών στερεότυπων και ξενοφοβίας σε μεγάλα αστικά κέντρα όπου κυριαρχεί ανωνυμία.
- Β. Νηοίδες αναγνώρισης: Εμπειρίες μη αναγνώρισης και ηθικού και κοινωνικού αποκλεισμού. Μεμονωμένες εμπειρίες αναγνώρισης σε συγκεκριμένες σχέσεις, συχνά με εργοδότες και άτομα του άμεσου κοινωνικού περιγύρου.
- Γ. Ο αυτοματισμός της κοινωνικής αναγνώρισης ως συν-ανθρώπου στο επίπεδο των καθημερινών επαφών στις μικρές τοπικές κοινωνίες.
- Δ. Η αναγνώριση της μετανάστριας ως συνανθρώπου μέσα στην εργασιακή σχέση στις οικιακές υπηρεσίες. Κίνδυνοι της χρησιμοποίησης της αναγνώρισης από την εργοδότηρια ως μέσο εξασφάλισης της συνεργασίας της μετανάστριας σε απαιτήσεις εργασίας που ξεπερνούν τις συμφωνημένες ώρες, ή τα όρια έντασης εργασίας.
- Ε. Η αναγνώριση, προϊόν ενός «αγώνα για αναγνώριση» (Honneth, 1992), δηλαδή, μέσω των προσπαθειών και της εμπρόθετης δράσης των μεταναστριών να αξιοποιήσουν και να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να αποκτήσουν με τον τρόπο αυτό μια επαγγελματική θέση σε τομείς όπου δεν συγκεντρώνονται συνήθως οι μετανάστριες, ή σε τομείς που αποτελούν το χώρο ειδικότητάς τους, δηλαδή, μέσα από εργασιακή ένταξη και ανοδική κινητικότητα.
- Ζ. Κοινωνική αναγνώριση της εθνικής ταυτότητας και της ισοτιμίας στόχος πολιτικής και συλλογικής δράσης για την πραγμάτωση και την προάσπιση των δικαιωμάτων των μεταναστών/-στριών.

Οικογένεια – Οικογενειακή ζωή

- A. Η διάσπαση της ενότητας της οικογένειας: Η διακρατική οικογένεια ως μέσο για τη διευκόλυνση μιας διακρατικής μορφής ένταξης.
- B. Η διάσπαση της ενότητας της οικογένειας: Η διακρατική οικογένεια ως εμπόδιο για την ένταξη.
- Γ. Η υπονόμευση της ελευθερίας επιλογής ως προς τη μορφή συμβίωσης και το μέγεθος της οικογένειας, προκειμένου να διευκολυνθεί η επαγγελματική ένταξη, η διαμονή στη χώρα και η πραγμάτωση του μεταναστευτικού σχεδίου.
- Δ. Εμπόδια ως προς την εκπλήρωση του γονικού ρόλου και κατ' επέκταση του ρόλου της οικογένειας έναντι των ατόμων μελών της και την ένταξη (επαγγελματική, πολιτισμική, νομική, κοινωνική).

Συμμετοχή – Κοινωνική συμμετοχή

- A. Η συμμετοχή σε πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών – ΜΚΟ και εθνικών/μεταναστευτικών κοινοτήτων ως πολύτιμη λειτουργικότητα υπεράσπισης και διεκδίκησης στοιχειωδών δικαιωμάτων για ελευθερία έκφρασης, αναγνώριση της εθνικής ταυτότητας, κοινωνικής συνύπαρξης και αλληλόδρασης με εντόπιους.
- B. Η ανάπτυξη σταθερής επαφής με ΜΚΟ ως μέσο για την αποφυγή από την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό, πολιτισμικό, και νομικό αποκλεισμό.
- Γ. Κοινωνικές σχέσεις κυρίως με το συγγενικό δίκτυο. Οι κοινωνικές σχέσεις με Έλληνες είναι μεμονωμένες, διαδραματίζουν όμως σημαντικό ρόλο για την υποστήριξη της ένταξής τους με πολλαπλούς τρόπους.
- Δ. Η εργασία ως εσωτερική στον οικιακό τομέα δημιουργεί τους όρους για περιορισμένη αλληλόδραση με τον κοινωνικό περίγυρο, απομόνωση και αποξένωση από την ελληνική κοινωνία.

Πολιτική συμμετοχή

- A. Η περιορισμένη συμμετοχή σε συλλογικές πολιτικές δράσεις απαξιώνεται όταν μέσα από την εμπειρία τους διαπιστώνουν τις περιορισμένες δυνατότητες για αλλαγές σε θεσμικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο εφαρμογής της νομοθεσίας.

- B. Οι εθνοτικές και θρησκευτικές κοινότητες και οι σύλλογοι είναι συχνά αποδυναμωμένοι στην εκτίμηση των μεταναστριών ως πηγή πληροφόρησης και υποστήριξης για την επίλυση βασικών (νομικής φύσης) προβλημάτων τους.

Στέγαση

- A. Η εξασφάλιση στέγασης για όλα τα μέλη της οικογένειας σε αντάλλαγμα υπηρεσιών φροντίδας συμβάλλει στην εξοικονόμηση χρημάτων και διευκολύνει την κοινωνική ένταξη τουλάχιστον κατά τη φάση αρχικής εγκατάστασης.
- B. Η πρόσβαση σε στέγη διευκολύνεται μέσω δικτύου γνωριμιών με Έλληνες εργοδότες/τριες και με την πάροδο του χρόνου κυρίως σε συνάρτηση με την επίτευξη νομικής και κοινωνικής ένταξης.
- Γ. Οι δυσκολίες πρόσβασης σε στέγη (ενοικίαση) λόγω εθνοτικών/φυλετικών διακρίσεων μεταβάλλεται μέσα στο χρόνο και διαφοροποιεί τις δυνατότητες εύρεσης στέγης μεταξύ διαφορετικών εθνικοτήτων.
- Δ. Στην περίπτωση των εργαζόμενων στον οικιακό τομέα ως εσωτερικών η ποιότητα της προσφερόμενης συγκατοίκησης συνιστά ταυτόχρονα συνθήκη εργασίας που επηρεάζει και τις δυνατότητες διατήρησης της θέσης εργασίας.
- E. Η απόκτηση γης/κατοικίας στη χώρα καταγωγής είναι στόχος στον οποίο επενδύονται οι αποταμιεύσεις δημιουργώντας ποικίλες στερήσεις και περιορισμένες δυνατότητες κοινωνικής ένταξης.

Πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και κοινωνική προστασία

- A. Η έλλειψη και η αδυναμία πρόσβασης σε αξιόπιστη πληροφόρηση, η γραφειοκρατική αντιμετώπιση και η διακριτική μεταχείριση εκ μέρους των δημοσίων λειτουργών συμβάλλει στην αναπαραγωγή εξαρτήσεων, την αδυναμία άσκησης των (κοινωνικών) δικαιωμάτων τους και την ηθική απονομιμοποίηση του κράτους.
- B. Η έλλειψη επαρκών δομών και εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης των μεταναστριών θυμάτων εξαναγκαστικής πορνείας περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες ένταξης και τις καθιστά ευάλωτες στην κοινωνική περιθωριοποίηση και την επαναφορά στην πορνεία.

- Γ. Οι δυσκολίες εξασφάλισης πρόσβασης και παροχής κρατικής πρόνοιας/κοινωνικής προστασίας και η αδυναμία ικανοποίησης βασικών αναγκών του βίου και άσκησης κοινωνικών δικαιωμάτων δημιουργούν όρους διακινδύνευσης αποκλεισμού και εξάντλησης των αποθεμάτων δράσης.

Αίσθηση του ανήκειν – Ταυτότητα

- Α. Η οικογένεια και η ιδιόκτητη κατοικία ως προϋπόθεση για τη δημιουργία της αίσθησης του ανήκειν.
- Β. Η αίσθηση του ανήκειν ως απόρροια της επιτυχούς ένταξης στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία.
- Γ. Η κοσμοπολίτικη αίσθηση του ανήκειν στη μικρή κοινωνία του τουριστικού νησιού με την παρουσία ενός αριθμού μεταναστών και μεταναστριών και προνομιούχων αλλοδαπών.
- Δ. Η υποτίμηση της εθνικής ταυτότητας συνιστά εμπόδιο στην ανάπτυξη της αίσθησης του ανήκειν στην Ελλάδα. Η αίσθηση του ανήκειν αναπτύσσεται στον κοινωνικό χώρο της εθνικής παροικίας, τις μεταναστευτικές οργανώσεις και τις πολυπολιτισμικές ΜΚΟ και τις οργανώσεις υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μεταναστών/-στριών.
- Ε. Η περίπτωση των μεταναστριών στις οικιακές υπηρεσίες. Η συμπίκνωση της αίσθησης του ανήκειν σε συγκεκριμένες σχέσεις και σύμβολα. Η διάσπαρτη οικογένεια ως εμπόδιο στην ανάπτυξη της αίσθησης του ανήκειν.
- Ζ. Θεσμοθετημένα σύμβολα του μη ανήκειν και της ξενότητας.